

JÖVŐ NEMZEDÉKEK ORSZÁGGYŰLÉSI BIZTOSA

1051 Budapest, Nádor u. 22.

1387 Budapest, Pf. 40. Telefon: 475-7100 Fax: 269-1615

A JÖVŐ NEMZEDÉKEK ORSZÁGGYŰLÉSI BIZTOSA ÁLLÁSFOGLALÁSA

a szennyvízszikkasztás következményei kivizsgálásának elmaradásával kapcsolatban lefolytatott vizsgálatáról

Ügyszám: JNO-92- /2010.

I. A panasz

1. A panaszos jogi képviselője útján 2009. június 19-én beadvánnyal fordult a Jövő Nemzedékek Országgyűlési Biztosához. A beadvány szerint a települési önkormányzat 20-30 éven keresztül végzett szennyvízszikkasztást Nagydobszán, külterületi ingatlanokon. A részben erdőnek minősülő területen kerítéssel körbekerített, műszaki védelem nélküli zagytavak voltak. A szakszerűtlen kezelés miatt a tározók többször túlcordultak, a panaszos ingatlanait elárasztotta a szennyvíz. A szennyvízszikkasztás a területen időközben megszűnt, de a panaszos álláspontja szerint az érintett területen a talaj fél méter mélyen jelenleg is szennyezett, eliszaposodott, az erdőrészen a kőris és nyárfák kipusztultak. A panaszos többször jelezte a település polgármesterénél és az érintett hatóságoknál a problémát, de érdemi intézkedés nem történt, az eljárásokat lassan és nehézkesen folytatták le, és a szennyezés feltárása és felszámolása érdekében nem intézkedtek. A panaszos kérte a Biztost, hogy hívja fel a hatáskörrel rendelkező hatóságot a környezet védelmére vonatkozó intézkedés megtételére.

II. A hatáskör megalapozása

2. A Biztos eljárásának alapja az állampolgári jogok országgyűlési biztosáról szóló 1993. évi LIX. törvény (a továbbiakban: Obtv.). A Biztos az egészséges környezethez való alkotmányos jog védelme érdekében lép fel. Az Obtv. 16. § (1) bekezdése szerint az országgyűlési biztoshoz bárki fordulhat, ha megítélése szerint valamely hatóság tevékenysége során a beadványt benyújtó személy alapvető jogaival összefüggésben visszásságot okozott, feltéve, hogy a rendelkezésre álló közigazgatási jogorvoslati lehetőségeket - ide nem értve a közigazgatási határozat bírósági felülvizsgálatát - már kimerítette, illetve jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva. Az (5) bekezdés rögzíti, hogy az országgyűlési biztos nem járhat el olyan ügyben, amelyben a határozat felülvizsgálata iránt bírósági eljárás indult, vagy amelyben jogerős bírósági határozat született.
3. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint a környezetvédelemhez való jog elsősorban önállósult és önmagában vett intézményvédelem, azaz olyan sajátos alapjog, amelynek az objektív, intézményvédelmi oldala túlnyomó és meghatározó. A környezethez való jog az állam környezetvédelemre vonatkozó kötelességei teljesítésének garanciáit emeli az alapjogok szintjére. E jog sajátosságai folytán mindazokat a feladatokat, amelyeket másutt alanyi jogok védelmével teljesít az állam, itt törvényi és szervezeti garanciák nyújtásával kell ellátnia. (996/G/1990 AB határozat)
4. Az egészséges környezethez való jog érvényesülése szorosan összefügg a környezet és a természet védelmére vonatkozó jogszabályok rendelkezéseinek végrehajtásával. A panaszban

foglaltakkal kapcsolatban az egészséges környezethez való joggal összefüggő visszasság lehetőségét, illetve a környezetvédelmi jogszabályok sérelmét észleltük, ezért vizsgálatot folytattunk le.

III. A tényállás

5. A beadványban foglaltak vizsgálata érdekében megkerestük a Baranya Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Igazgatóságát (a továbbiakban: Erdészeti Igazgatóság) és a Dél-Dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőséget (a továbbiakban: Felügyelőség), amelyek az ügyben keletkezett iratokat rendelkezésünkre bocsátották.
6. Az iratok vizsgálatát követően a jelen állásfoglalás tervezetét véleményezésre megküldtük az Erdészeti Igazgatóságnak, a Felügyelőségnek, valamint a panaszosnak. Észrevételeiket az állásfoglalás vonatkozó része tartalmazza.
7. A rendelkezésünkre álló adatok alapján az alábbi tényállást állapítottuk meg:
Nagydobsza Község külterületén az 1970-es évek közepén kerültek kialakításra folyékony települési hulladék ürítésére szolgáló szikkasztó medencék. Az ürítőhely a Talajerőgazdálkodási Vállalat, illetve a helyi Tanács kezelésében állt. A telep Kisdobsza, Nagydobsza és Molvány községek szennyvizet fogadta, majd a '90-es években további 5 település (Merenye, Tótszentgyörgy, Nemeske, Kistamási, Pettend) is ide szállította a szennyvizet. A '90-es évekig a hatályos jogszabályi előírások szerint ezen telepeket nyilvántartási, jelentéstételi kötelezettség nem terhelte. A '90-es években a teleppel szomszédos ingatlanok magántulajdonba, míg azok az ingatlanok, melyeken a medencék voltak, önkormányzati tulajdonba kerültek.
8. A szennyvíz szikkasztására szolgáló medencék a Nagydobsza, külterület 049/4-7 hrsz. alatti területeken voltak. A panaszos tulajdonában álló ingatlanok ezen területet mintegy közrefogják, de nem minden ingatlana határos közvetlenül az önkormányzati tulajdonban álló ingatlanokkal. Valamennyi ingatlan rét, legelő besorolású, kivéve egyet, mely az ingatlan-nyilvántartás szerint erdőnek minősül.
9. A Felügyelőség tájékoztatása szerint 2007 októberéig a települési folyékony hulladék kezelése korszerűbb lehetőségének hiánya miatt túrt állapotként kezelték a hagyományos, szigetelés nélküli létesítményeket, annak érdekében, hogy ezen telepek hiányában ne teljesen rendezetlenül történjen meg a települési hulladék elhelyezése.
10. A telep működésével kapcsolatban a panaszos bejelentéssel élt 2006 őszén. A **talajvédelmi hatóság** eljárása során megállapította, hogy a szennyvízürítő gátját átvágták, valamint csővezeték segítségével a környező gyeprét, művelési ágú területre juttatták ki a szennyvizet, ezért az üzemeltetőt felszólította a jogellenes gyakorlat megszüntetésére. Ezen elfolyás következményeként kb. 0,6 ha nagyságú mezőgazdasági területre jutott ki a szennyvíz, és mivel erre vonatkozóan az üzemeltető nem rendelkezett engedéllyel, Nagydobsza Község Önkormányzatát talajvédelmi bírság megfizetésére kötelezte. A **Felügyelőség** is megállapította, hogy a panasz megalapozott, és szintén a kifolyás megszüntetésére szólította fel az Önkormányzatot. Más intézkedés nem történt.
11. A Felügyelőség a panaszos beadványát az **Erdészeti Igazgatóságnak** is megküldte, mely az ügyben eljár, és 2007. december 3-án kelt 11.4/70166/2007. számú határozatával az erdő

talajának szennyezése ügyében indított eljárását megszüntette, arra hivatkozással, hogy a károsító hatás már megszűnt, további intézkedés megtétele, talajvizsgálat elvégzése nem indokolt. A végzés ellen a panaszos fellebbezést nyújtott be, arra hivatkozva, hogy a tényállás megfelelő tisztázása érdekében talajvizsgálatot kellett volna végezni, a helyszíni szemle, illetve a terület szemrevételezése nem volt alkalmasak arra, hogy megállapítsa, hogy a talaj szennyezett-e, így az évtizedeken keresztül folytatott szennyvízszikkasztás következményeit nem tárták fel.

12. A Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Központ Erdészeti Igazgatósága 04.4/148/1/2008. számú végzésével az elsőfokú döntést helybenhagyta. A végzéssel szemben a panaszos közigazgatási keresetet nyújtott be, amely alapján a Baranya Megyei Bíróság 2008. november 12-én kelt, 6. Kpk.50.786/2008/4. számú végzésében a másodfokú döntést hatályon kívül helyezte és a hatóságok új eljárás lefolytatására kötelezte, mivel az elsőfokú hatóság nem tett eleget a tényállás feltárására vonatkozó kötelezettségének.
13. 2007 májusában a telepet az Önkormányzat bezárta, a telepen a szikkasztás megszűnt. A Felügyelőség tájékoztatása szerint 2007 novemberében az ürítőhely rekultivációjára vonatkozóan az Önkormányzat megbízásából tervet nyújtottak be a Felügyelőségre. Az engedélyezési eljárás befejezése előtt a rekultivációt elvégezték, a medencét megszüntették, a területet lezárták, a telep környékét rendezték. Erről a Felügyelőség egy helyszíni bejárást követően meggyőződött, majd 259-5/2008. számú végzésében a hulladéklerakó rekultivációjára vonatkozó eljárást megszüntette.
14. A fentiek alapján megállapítható, hogy a területen évtizedeken keresztül szikkasztották több település szennyvizét. A szikkasztás műszaki védelem nélküli medencékben zajlott, a tevékenység környezeti hatásait sem a tevékenység végzése során, sem annak befejezését követően nem vizsgálták. A telepen nem létesült monitoring kút, nincs tudomásunk arról sem, hogy az érintett területen a talaj és a felszín alatti vizek állapotát felmérték volna. A telepen végzett tevékenységről dokumentáció nem áll rendelkezésre, így nem rendelkezünk adattal arra vonatkozóan, hogy az évek során mennyi, és milyen minőségű szennyvizet szikkasztottak el a területen. A rekultiváció engedélyezése során benyújtott dokumentációt a Felügyelőség nem bocsátotta rendelkezésünkre, így a telep működésével kapcsolatban további adatokkal nem rendelkezünk.
15. Az Erdészeti Igazgatóságot az erdőtalaj szennyezésére vonatkozó eljárás lefolytatására vonatkozóan kötelezettség terhelte, mivel a Bíróság döntése alapján a másodfokú hatóság eljárta, az elsőfokon eljárta hatóság eljárást megszüntető végzését megsemmisítette és az elsőfokú hatóságot új eljárás lefolytatására kötelezte 2009. január 30-án kelt, 04.4/191/1/2009. számú végzésével. A végzés rögzítette, hogy az Erdészeti Igazgatóság akkor jár el helyesen, ha a Bíróság döntését is figyelembe véve - megvizsgálja, hogy a közel két éve megszüntetett szennyvíz-kibocsátásnak tapasztalható-e káros következménye, és megállapítja, hogy az érintett földrésztelen szükséges-e a következmények felszámolása.
16. A másodfokú hatóság döntése alapján az Erdészeti Igazgatóság 2009. február 26-án kelt levelében arról értesítette az érintetteket - így a panaszost, Nagydobsza Község Önkormányzatát és a Felügyelőséget -, hogy az erdő védelméről szóló 1996. évi LIV. törvény (a továbbiakban: Evt.) 51. § (3) bekezdése alapján eljárást indított, erdőtalaj szennyezése tárgyában.
17. Az Erdészeti Igazgatóság 2009. március 13-án kelt levelében belföldi jogsegély iránti kérelemmel fordult a Felügyelőséghez. Kérelme indokolásul előadta, hogy a károsító

következmények megállapítására vonatkozóan nem áll rendelkezésére megfelelő szakértelem, de a Felügyelőség egy korábbi eljárásában készített feljegyzése tartalmazta azokat az adatokat, melyek elegendőek annak eldöntéséhez, hogy további intézkedés szükséges-e, vagy sem. (Erre a feljegyzésre alapozta az Erdészeti Igazgatóság a korábbi eljárásban hozott, eljárást megszüntető döntését is, ezt azonban a Bíróság kifogásolta, tekintettel arra, hogy a feljegyzés semmilyen formai követelménynek nem felelt meg.) Az Erdészeti Igazgatóság szerint ezen irat, illetőleg ténybeli ismeretről készített feljegyzés elegendő annak megállapítására, hogy a „következmények felszámolásának” elrendelésére sem kerülhet sor.

18. Tekintettel arra, hogy a Felügyelőség a kérelemben foglaltaknak nem tett eleget, így 2009. május 18-án az Erdészeti Igazgatóság ismét megkereste a Felügyelőséget és az adatok, illetve a nyilatkozat kiadását kérte. A Felügyelőség 2009. május 25-én kelt levelében „szakmai véleményt” adott az érintett ingatlanokkal kapcsolatban. Eszerint természetvédelmi szempontból veszélyhelyzet nem áll fenn. A Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóságának természetvédelmi őrével telefonon történt egyeztetést követően megállapítható, hogy a terület jelenleg rendezett állapotban van, a gödröket megszüntették, a terület befüvesedett, az Igazgatóság munkatársa által tartott helyszíni bejárásakor szennyezésre utaló nyomok nem találhatóak. Vízügyi szempontból az ürítőhelyet rekultiválták, az jelenleg rendezett állapotban van. A folyékony hulladéklerakóra ürített kommunális szennyvíz ammóniumot, foszfátot és nitrátot tartalmaz, amelyek a talajon lévő növényzet számára tápanyagot, jelentenek. Amennyiben az említett vegyületek koncentráltan kerülnek a talajba, azt a természet belátható időn belül feldolgozza, a talaj kármentesítésére, cseréjére nincs szükség. A felszín alatti víz és a földtani közeg minőségi védelméhez szükséges határértékekről szóló 10/2000 (VI. 2.) KöM-EüM-FVM-KHVM együttes rendelet tartalmazza azoknak a szennyezőanyagoknak a listáját, amelyek kockázatot jelentenek a földtani közegre, és a talajvízre, tartalmazza továbbá azt a szennyezőanyag koncentrációt, amelynek bekövetkeztekor a földtani közeg, illetve a felszín alatti víz szennyezettnek minősül. Az említett rendelet az ammónium, nitrát, foszfát tekintetében nem tartalmaz szennyezettségi határértéket a földtani közegre, azaz nem tekinthető szennyező anyagnak a rendelet alkalmazása szempontjából. A Felügyelőség fenti levele a korábban, formátlanul tett nyilatkozatát lényegében megismételte.
19. 2009. december 27-én kelt, 11.4/933/14/2009. számú végzésében az Erdészeti Igazgatóság az erdő talajának szennyezése ügyében indult eljárást megszüntette. Az Erdészeti Igazgatóság a Bíróság, illetve a másodfokú hatóság döntéseit, valamint a Felügyelőség szakmai véleményét részletesen ismertette a végzésben, majd az eljárást arra hivatkozva szüntette meg, hogy az annak folytatására okot adó körülmény már nem áll fenn. A végzéssel szemben a panaszos jogi képviselője útján fellebbezést nyújtott be. A Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Központi Erdészeti Igazgatósága 2010. április 21-én kelt végzésében az elsőfokú döntést helybenhagyta. A panaszos jogi képviselőjének 2010. június 3-án kelt tájékoztatása alapján a döntés bírósági felülvizsgálatára vonatkozóan keresetet nyújtott be az illetékes bíróságon.
20. A panaszos beadványában és korábban tett bejelentéseiben, nyilatkozataiban, azt kérte, hogy az ellenőrzés nélkül működtetett telep bezárását követően a telep működésével érintett terület környezeti állapotának felmérését a hatóságok rendeljék el, és amennyiben indokolt, és a szennyvízszikkasztásnak káros következményei voltak, úgy ezek felszámolása érdekében intézkedjenek. Az ügyben eljáró Erdészeti Igazgatóság és a Felügyelőség ezzel ellentétes állásponton volt és van jelenleg is, mivel a talaj vizsgálatát, mintavételt, további intézkedést nem tartanak szükségesnek.
21. **Tekintettel arra, hogy az Obtv. szerint a Biztos nem vizsgálhat olyan eljárást, amelyben a határozat felülvizsgálata iránt bírósági eljárás indult, vagy amelyben jogerős bírósági**

határozat született, így az Erdészeti Igazgatóság által lefolytatott eljárások vizsgálata vonatkozásában a Biztos nem rendelkezik hatáskörrel. Így a panaszos jogi képviselőjének 2010. június 3-án kelt észrevételei nyomán sincs lehetőségünk az Erdészeti Igazgatóság eljárásának vizsgálatára. A fenti tények - értékelés nélküli - bemutatását azonban a vizsgálat teljessége érdekében szükségesnek tartottuk.

IV. Jogi elemzés

A/ Hatásköri kérdések tisztázása

22. Az erdő védelmével kapcsolatos szabályozás keretét az Evt. teremti meg. Ennek 51. § (3) bekezdés alapján az erdő talaját a szomszédos területekről ért károsító hatások megszüntetéséről és következményeinek felszámolásáról a kár előidézője köteles gondoskodni. Az 52. § (5) bekezdése alapján az erdőterületen a talajvédelmi hatósági jogkört az Erdészeti Igazgatóság gyakorolja.
23. Az Erdészeti Igazgatóság eljárása azonban nem zárja ki a Felügyelőség eljárását, mivel a felszín alatti vizek és a földtani közeg védelmével kapcsolatban hatáskörrel rendelkező a felszín alatti vizek minőségét érintő tevékenységekkel összefüggő egyes feladatokról szóló 33/2000. (III. 17.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Rendelet), és rendelkezik jelenleg is, az ezt felváltó hatályos, a felszín alatti vizek védelméről szóló 219/2004. (VII. 21.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Favr.) alapján. Mindkét rendelet egymáshoz nagyon hasonlóan rögzítette, hogy célja a felszín alatti víz terhelésének lehetőség szerinti elkerülése, a felszín alatti víz és a földtani közeg szennyezésének megelőzése, a bekövetkezett határértéket meghaladó szennyezettség, károsodás mértékének csökkentése, megszüntetése, valamint ezek érdekében szabályok megállapítása, mindezeknél törekedve a legjobb elérhető technika alkalmazására.
24. **A fentiek alapján megállapítjuk, hogy a szennyvízszikkasztás következményeinek vizsgálata és azok felszámolása vonatkozásában mindkét hatóságnak önállóan is van hatásköre.**

B/ A Felügyelőség eljárásának jogellenessége

25. A fentiek alapján fontosnak tartottuk annak vizsgálatát, hogy a Felügyelőség milyen intézkedéseket tett a telep ellenőrzése, megszüntetése, az esetleges környezeti hatások vizsgálata vonatkozásában. Tekintettel arra, hogy a Felügyelőség eljárása bírósági felülvizsgálat tárgyát nem képezte, azt a rendelkezésünkre bocsátott iratok és a Felügyelőség tájékoztatása alapján nem csak az Erdészeti Igazgatóság eljárásához kapcsolódóan vizsgáltuk.
26. A 2006-os panaszbejelentések alapján is egyértelmű, hogy a szennyvízkezelési tevékenység a medencékkel szomszédos ingatlanokat közvetlenül is érintette, azokra - a hatóságok által is megállapítottan, illetve szankcionáltan - nagyobb mennyiségű szennyvizet engedtek ki, amikor a medencék további szennyvizet kapacitáshiánya miatt már nem tudták volna fogadni. A szennyvíz-szikkasztás tehát egyértelműen hatással volt a környező terület földtani közegére és a felszín alatti vizekre egyaránt, de ennek kiterjedésére és hatásának nagyságra vonatkozóan nem állnak rendelkezésünkre adatok.
27. A telep működésére vonatkozóan egyetlen hatóság sem bocsátott a rendelkezésünkre olyan iratot, amelyből megállapítható lenne, hogy azalatt a mintegy 30 év alatt, míg a telep üzemelt, milyen mennyiségű és milyen minőségű szennyvizet szikkasztottak el a területen. Ennek egyik

oka a Felügyelőség által is vázolt szabályozás volt, mely a tanácsi kezelésben lévő, állami célú közművek vonatkozásában adatszolgáltatási kötelezettséget nem írt elő. Nincs tudomásunk olyan vizsgálatról, illetve eljárásról, mely a telep üzemeltetése alatt, vagy annak bezárását követően vizsgálta volna, hogy a telepen történt szennyvízszikkasztás hogyan hatott ki a környező földtani közegre és a felszín alatti vízre. A tevékenység hatásainak vizsgálatára – tudomásunk szerint - monitoring rendszer nem létesült, talaj- és talajvízmintavételre nem került sor.

28. A felszín alatti vizeket érintő tevékenységek megfelelő jogi szabályozása sokáig hiányos volt, de a Rendelet 2000. június 7-i hatálybalépését követően már számos előírás vonatkozott a szennyvízszikkasztásra. A Rendelet ugyanis már előírta, hogy felszín alatti vizet és földtani közeget érintő tevékenység a Rendelet hatálybalépését követően csak és kizárólag ellenőrzött körülmények között történhet, beleértve a monitoring kialakítását, működtetését, az adatszolgáltatást, és a tevékenység részeként végzett bevezetést a Rendelet előírásai szerint csak engedéllyel lehet folytatni.
29. A Rendelet egyértelműen előírta, hogy a rendelet hatálybalépésekor már folyamatban lévő, a rendelet szerint engedélyköteles tevékenység folytatójának bejelentését, adatszolgáltatását követően a Felügyelőség a Kt. 73. § (1) bekezdés szerinti **felülvizsgálatot rendel el** e rendelet hatálybalépésétől számított **három éven belül**. A Kt. 73. § (1) bekezdése szerint az egyes tevékenységek környezetre gyakorolt hatásának feltárására és megismerésére, valamint a környezetvédelmi követelményeknek való megfelelés ellenőrzésére környezetvédelmi felülvizsgálatot (a továbbiakban: felülvizsgálat) kell végezni. A felülvizsgálat szempontjából tevékenységnek minősül valamely — a környezet igénybevételével, veszélyeztetésével vagy környezetszennyezéssel járó — művelet, illetőleg technológia folytatása, felújítása, helyreállítása és felhagyása, érdekelt pedig tevékenység gyakorlója vagy amennyiben az nem ismert, annak az ingatlannak a tulajdonosa, amelyen a műveletet (technológiát) folytatták, vagy folytatják. A felülvizsgálat elrendelésére éppen azért volt szükség, hogy az addig műszaki védelem és hatósági kontroll nélkül végzett tevékenységeket ellenőrzött környezetben, engedély alapján végezzék a továbbiakban az üzemeltetők és emellett felmérjék azt is, hogy az addig végzett tevékenységnek milyen hatása volt a környezetre. A rendelkezésünkre bocsátott iratok alapján a telep vonatkozásában felülvizsgálatot nem rendelt el a Felügyelőség, sem a Rendeletben meghatározott határidőn belül, sem pedig azt követően.
30. A szennyvízszikkasztás hatásainak felmérésére nem csak a felülvizsgálatra kötelezéssel, hanem a Favr. 19. §-ában szabályozott „**kivizsgálás**” lefolytatásával is lehetőség lett volna, és van jelenleg is. A Favr. 19. § (2) bekezdése szerint a Felügyelőség a földtani közeg, felszín alatti víz terhelésére, minőségének veszélyeztetésére, szennyezésére, károsítására vonatkozó, birtokába került információkat kivizsgálja a hatósági intézkedés igényének megállapítása és a hatósági eljárás megalapozása érdekében. Ennek keretén belül a (7) bekezdés szerint a felügyelőség a tevékenységre vonatkozó követelmények, továbbá annak a földtani közegre, felszín alatti vízre gyakorolt hatásának ellenőrzése céljából mérést, vizsgálatot végezhet vagy az engedéllyel végeztethet. A Felügyelőség a kivizsgálás eredménye alapján dönt a további szükséges intézkedésekről vagy az eljárás lezárásáról.
31. A telep bezárására, a tevékenység befejezésére nem hatósági kontroll mellett került sor, a telep üzemeltetője a rekultiváció engedélyezési eljárása alatt, vagyis engedély nélkül végezte el és fejezte be a rekultivációt, ami azonban nem jelentett mást, mint a terep rendezését és a telep lezárását. A rekultivációs eljárás részét nem képezte vizsgálat, nem létesült monitoring kút, nem történt egyetlen olyan mintavétel sem, mely alkalmas lett volna arra, hogy a szikkasztás hatásait a környezetre megállapítsa. A Felügyelőség a rekultiváció megfelelőségét egy helyszíni eljárás keretein belül vizsgálta meg, mely alkalmatlan arra, hogy a felszín alatti víz és

a földtani közeg állapotára vonatkozóan megfelelő ismereteket adjon, a Favr. szerinti kivizsgálást a Felügyelőség nem folytattatta le.

32. Bár a szennyvíz legjellemzőbb összetevőire vonatkozóan szennyezettségi határérték nincs előírva, a telep működésének ellenőrizetlensége, az adatszolgáltatás teljes hiánya miatt **nem állítható teljes bizonyossággal**, hogy a telepen az elmúlt 30 évben csak és kizárólag a Felügyelőség által valószínűnek tartott anyagokat tartalmazó szennyvizet szikkasztottak, éppen ezért indokolt a szikkasztás hatásainak a vizsgálata.
33. Felhívjuk emellett a figyelmet a Favr. 41. § (6) bekezdésére, mely szerint a veszélyes anyagokat nem tartalmazó, 2000. január 1. előtt létesített települési folyékony hulladék elhelyező helyek csak abban az esetben működtethetők 2015. december 31. után, ha részletes monitoring hálózatban mért, az elhelyezett szennyező anyagokra kiterjedő, legalább 6 éves vizsgálati adatsorok bizonyítják, hogy az elhelyezés nem okozott (B) szennyezettségi határértéket meghaladó szennyezettségi állapotot a felszín alatti vízben és nem mutatkozik a szennyezőanyagok koncentrációiban emelkedő tendencia. A Favr. tehát a nem veszélyes anyagok elhelyezésére szolgáló létesítmények esetében is indokoltnak tartja az érintett terület környezeti állapotának folyamatos monitorozását. A Favr. alapján a jogalkotó általános célja az, hogy a már bekövetkezett szennyezéseket feltárják és a működő létesítmények felszín alatti vizekre gyakorolt hatásairól folyamatos adatok álljanak rendelkezésre, akkor is, ha veszélyes anyag elhelyezésére nem kerül sor. A működés körülményeinek vizsgálatát, figyelemmel kísérését tehát nem az elhelyezett anyagok veszélyessége, hanem a folyékony hulladék elhelyezésének ténye alapozza meg.
34. A Felügyelőség 2010. május 26-án kelt levelében arról tájékoztatót, hogy a Rendelet alapján előírt felülvizsgálatot azért nem rendelte el, mivel azt több szempontból sem – helyszín ismerete, veszélyes anyag előfordulása nem volt valószínűsíthető – tartotta szükségesnek. Hivatkozott a Felügyelőség a Favr. előírásaira is, amelyek szerint a Felügyelőség mérlegelési jogkörébe tartozik annak eldöntése, hogy a felülvizsgálatot elrendeli-e. A Felügyelőség mérés, vizsgálat elvégzését nem ítélte, és ma sem tartja elengedhetetlenül szükségesnek. Tekintettel arra, hogy a leürítőhely megszüntetésre került, a felülvizsgálat elrendelése okafogyottá vált.
35. A Felügyelőség fenti érvelésével kapcsolatban hangsúlyozzuk, hogy a Rendelet a felülvizsgálat elvégzését az eset körülményeitől függetlenül, kötelezően írta elő. Jogszabálysértő volt tehát az az eljárás, mely ettől eltérő eredményre jutott, az érintett terület felülvizsgálatát a Rendelet szerint már évekkel korábban el kellett volna rendelni.
36. A Favr. előírásai tekintetben kevésbé szigorúak, de álláspontunk szerint a mérlegelési jogkörben hozott döntés meghozatalakor akkor jár el helyesen a Felügyelőség, hogyha az eset valamennyi körülményét értékeli. A jelen ügyben különösen arra hívjuk fel a figyelmet, hogy a leürítőhely működéséről, a környezetre gyakorolt hatásokról mért adat egyáltalán nem áll rendelkezésre. Nem áll rendelkezésre nyilvántartás a telepre beérkezett szennyvizekről és egyáltalán a telep korábbi működéséről. Ezen adatok hiányában, az elővigyázatosság elvét is figyelembe véve álláspontunk szerint a terület környezeti állapotának felmérése a jelenlegi jogszabályi környezetben is indokolt.
37. **A fentiek alapján megállapítjuk, hogy a Felügyelőség a szennyvízszikkasztó működése és bezárása során mulasztást követett el, mivel a Rendelet előírásait mellőzve, nem írta elő a szikkasztás következményeinek vizsgálatát, és a környezeti hatások feltárása érdekében a rekultivációs eljárás keretén belül sem intézkedett. Mulasztott a Felügyelőség akkor,**

amikor az Erdészeti Igazgatóság eljárásnak megindításakor, illetve a belföldi jogsegély iránti kérelem beérkezésekor nem észlelte, hogy a nem erdőnek minősülő területek vonatkozásában a felszín alatti víz és a földtani közeg védelme érdekében, a szikkasztás következményei feltárása vonatkozásában saját hatáskörben is intézkedési kötelezettség terheli. Megállapítom, hogy a Felügyelőség eljárása miatt sérült az egészséges környezethez való jog, mivel a hatóság nem intézkedett a környezeti hatások megfelelő vizsgálata érdekében, így a terület környezeti állapotáról jelenleg sem állnak rendelkezésre megfelelő adatok.

B/ Az Erdészeti Igazgatóság eljárása

38. Az iratok szerint az Erdészeti Igazgatóságnál nem alakult ki következetes joggyakorlat az erdőterületet ért szennyezések vonatkozásában. Az Erdészeti Igazgatóság számára jelentős nehézséget okozott a terület állapotának felmérése, a szükséges további intézkedésekről való döntés, vagyis az Igazgatóság megfelelő szakértelem hiányában egyedül érdemi döntést nem tudott hozni. Eljárásában így alapvetően a Felügyelőség szakmai véleményére támaszkodott, és ennek alapján döntött az eljárás megszüntetéséről. Tekintettel arra, hogy a Felügyelőség mulasztása miatt nem volt folyamatban olyan eljárás, melynek során a terület környezeti állapotát feltárták volna, az Igazgatóság nem volt olyan helyzetben, hogy a tényállást megfelelő mértékben feltárja, és az eljárás lezárásaként megalapozott döntést hozzon.
39. **Megállapítjuk, hogy az Erdészeti Igazgatóság eljárását nagyban befolyásolta az, hogy a Felügyelőség nem tett eleget a jogszabályi követelményeknek, nem állt rendelkezésére megfelelő szakmai vélemény, így eljárásával kapcsolatban visszásságot nem állapítunk meg.**

V. Összefoglalás és intézkedés

40. Az Alkotmánybíróság a 72/1995. (XII. 15.) AB határozatában kifejtette, hogy az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében meghatározott jogállam fogalmának egyik feltétlen ismérve a jogbiztonság. (...) A közigazgatásnak ugyanis alkotmányos kötelessége, hogy hatáskörét gyakorolja, azaz illetékességi területén a hatáskörébe utalt ügyben az erre megszabott idő alatt érdemi döntést hozzon. Ismételten utalunk az egészséges környezethez való alkotmányos jog sajátosságaira, mivel ezen alkotmányos jog intézményvédelmi oldala a meghatározó. A környezetvédelmi ügyekben részt vevő hatóságok eljárási kötelezettségük teljesítésével és jogszerű eljárás lefolytatásával tudják biztosítani a környezeti érdekek érvényesülését.
41. Számos tevékenységet ismerünk, melyek hatásai a környezetre nem a tevékenység befejezésekor, hanem csak azt követően válnak ismertté, és számos ilyen hatás sokáig rejtve marad, mivel szabad szemmel nem észlelhető, azok feltárásához speciális vizsgálatok elvégzésére van szükség. Különösen indokolt ilyen vizsgálatok végzése a felszín alatti vizek és a földtani közeg állapotának felmérése érdekében, hogy a további szükséges intézkedésekről érdemben lehessen dönten, vagy az erre vonatkozó eljárást megnyugtatóan, valós adatok alapján le lehessen zárni.
42. Egyetértünk az eljáró hatóságokkal abban, hogy a földtani közeg és a felszín alatti víz szennyezései adott esetben mintegy „maguktól is megszűnnek”, de ez nem mentesíti egyik hatóságot sem az alól, hogy a jogszabályi követelményeknek megfelelően feltárja a tényállást, ennek eredménye alapján eljárjon és amennyiben indokolt, úgy a szükséges intézkedéseket megtegye, érdemi döntéseket hozzon. Az egészséges környezethez való jog sérelméhez vezet,

ha egy hatóság mintegy „megvárja”, míg egy tevékenység, vagy jelen esetben a környezet állapota lassan, évek alatt újra megfelel a jogszabályi előírásoknak. A hatóságokat a környezet állapotának vizsgálatára vonatkozóan a jelen vizsgálatunk alapján is intézkedési kötelezettség terheli, melynek a Felügyelőség nem tett eleget. Nem csak az erdőterület, hanem a szennyvízszikkasztással érintett, illetve valószínűsíthetően érintett területek környezeti állapotának felmérése indokolt. A szakszerű, gyors, határidőben befejezett eljárás lefolytatása minden érintett érdeke.

A fentiek alapján az alábbi intézkedést kezdeményezem:

43. Az Obtv. 27/B § (3) bekezdés b) pontja alapján **felhívom** a Felügyelőséget, hogy a szennyvízszikkasztással érintett terület környezeti állapotának felmérése érdekében a Favr. 19. §-a alapján indítson kivizsgálást, és annak eredménye alapján a szükséges intézkedéseket tegye meg.
44. Kérem a Felügyelőséget, hogy a felhívásom nyomán tett intézkedéséről az Obtv. 21. § (2) bekezdése szerint tájékoztasson legkésőbb az állásfoglalás kézhezvételét követő 30 napon belül. Tájékoztatom a felhívott szervet, hogy az Obtv. 26. § (1) bekezdése alapján, amennyiben a visszásságot előidéző, a Biztos által megkeresett szerv az érdemi állásfoglalás kialakítását, és az annak megfelelő intézkedés megtételét elmulasztja, vagy az országgyűlési biztos az állásfoglalással, a megtett intézkedéssel nem ért egyet, a Biztos – az éves beszámoló keretében – kérheti, hogy az ügyet az Országgyűlés vizsgálja ki.

Budapest, 2010. július 10.

dr. Fülöp Sándor
A jövő nemzedékek országgyűlési biztosa